El 12 d'octubre s'ha complert el 25 aniversari de la independència de Guinea Equatorial, ex-colònia espanyola a l'Àfrica subsahariana. A cavall d'una permanent inestabilitat política interna, l'antiga possessió africana ha estat i continua essent una font inesgotable de preocupacions per a la diplomàcia espanyola, que s'esforça per mantenir la seva influència en competència amb França i exigeix la democratització del país. Les relacions hispano-guineanes han estat tenyides, a més, de conflictes i corrupteles.

Igual que fa 25 anys

El 1968 Guinea va deixar de ser colònia espanyola per obtenir la independència

Ismael Carbó

A un quart de segle el llavors ministre d'Informació i Turisme (i d'Exteriors, en funcions) Manuel Fraga oficiava la firma de l'acte de cessió de poders del govern espanyol al guineà. Un moment històric que precedia a la concessió de la independència a l'ex-colònia. Eren altres temps i, certament, moltes coses han canviat. No obstant, Guinea Equatorial continua sent una zona diplomàticament abrupta per a les autoritats espanyoles, que han vist una i altra vegada com els seus desitjos es torçaven a l'ex-colònia de l'Àfrica subsahariana.

Guinea Equatorial està formada per les illes de Bioko, Annobon, Corisco i Elobey, i una zona continental, amb una superfície total lleugerament inferior a Catalunya, que constituïen les antigues províncies de Fernando Poo i Río Muni. Guinea va obtenir la seva independència el 1968, després de 198 anys de vinculació a Espanya.

L'antiga colònia, situada a la costa atlàntica africana, al bell mig del golf de Guinea, va convertir-se en una possessió espanyola el 1778, fruit del Tractat del Pardo entre Carles III i la reina Maria I de Portugal amb el qual intercanviaven aquestes possessions africanes per una colònia a Amèrica. Guinea havia estat descoberta tres segles abans pels portuguesos. Fins que el congrés de Viena va decretar l'abolició del tràfic d'esclaus el 1815, aquestes possessions espanyoles van ser estacions dedicades al comerç d'esclaus negres amb les Antilles. Les preferències de la política colonial espanyola pel Carib i el Pacífic, juntament amb la distància i el clima, van retardar fins a mitjans del segle XIX l'autèntic domini espanyol sobre les illes del golf, on s'establirien un bon nombre de comerciants catalans. L'exploració i l'explotació dels recursos del continent es va endarrerir encara més.

El corrent descolonitzador impulsat per la conferència de Bandung, el 1955, i l'exigència de l'ONU, van afavorir que Guinea obtingués primer un règim d'autonomia el 1964 amb un govern presidit per Bonifacio Ondo Edu i, finalment, quatre anys després va aconseguir la independència del règim del general Franco.

Poc abans, el 29 de setembre, Francisco Macías Nguema va derrotar Ondo Edu en unes eleccions presidencials i va ser ell qui va rebre la transferència de poders de mans de Manuel Fraga Iribarne.

ARXIU

ARXIU

El ministre d'Afers Estrangers espanyol, Fernando María de Castiella, durant la Conferència Constitucional de Guinea Equatorial (a dalt), que va donar pas a la independència de l'antiga colònia. A sota, l'ex-president Francisco Macías sortint d'una de les sessions del judici que el va condemnar a mort el 1979. El judici es va celebrar en un cinema habilitat. El gràfic mostra la ubicació geogràfica del país subsaharià, a la costa occidental d'Àfrica

El país africà va estar vinculat amb Espanya durant gairebé dos segles

La victòria de Macías va incomodar el govern de Madrid, que apostava per la continuïtat d'Ondo. Mig any després, el 5 de març de 1969, es va produir un intent de cop d'Estat inspirat des de Madrid i atribuït a l'aleshores ministre d'Exteriors, Fernando María de Castiella, que va actuar d'acord amb els interessos d'alguns *notables* del règim. L'intent va ser reprimit amb una llarga cadena de "suïcidis", segons la versió oficial guineana, i detencions generalitzades i va desfermar un conjunt d'aldarulls i incidents contra tot el que fos espanyol.

Els colons van ser objecte de la violència de la població negra, amb un mort i diversos ferits entre la població blanca. El govern espanyol va haver d'evacuar l'antiga colònia i enviar-hi el portahelicòpters *Dédalo* per fer sortir els últims destacaments de la Guàrdia Civil.

Per silenciar tots aquests fets, el règim franquista va decretar matèria reservada tot el que fes referència a Guinea i la prohibició es va mantenir fins al 1976. Macías, per la seva banda, inspirant-se en el marxisme, es va obrir a la cooperació amb la Xina, Corea, Cuba i l'URSS, que util.litzaven el país com a punt de penetració al continent. El 3 d'agost de 1979, el tinent coronel Teodoro Obiang Nguema, nebot de Macías i format a Espanya, va fer un cop d'Estat i va fer afusellar l'anterior president.

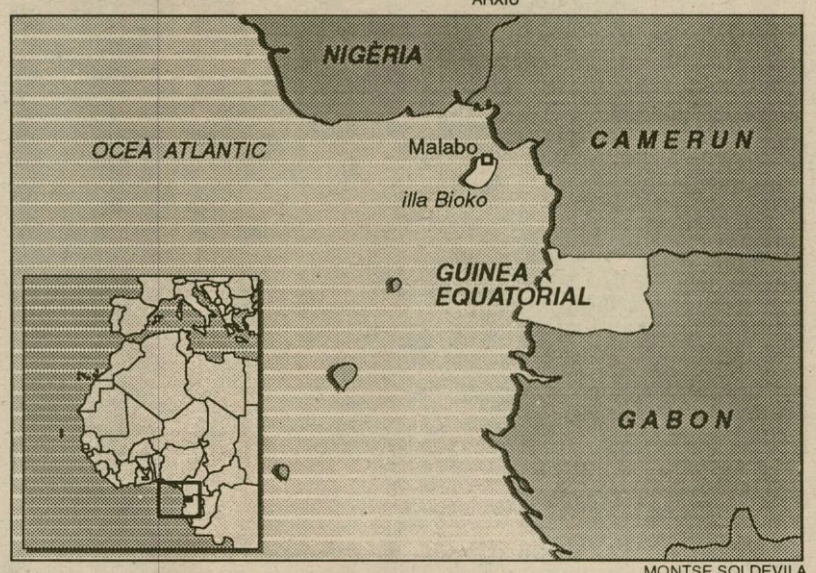

MONTSE SOLDEVILA

Obiang va demanar suport militar a Espanya, però aquesta li va negar i el va obtenir de Hassan II del Marroc, amb una guàrdia personal que ha conservat. No va ser fins al govern espanyol d'Adolfo Suárez que Espanya es va afanyar a oferir la seva col.laboració a l'ex-colònia obrint un important pont de cooperació amb aliments, medicines i articles de consum.

Un intent de cop protagonitzat pel sergent Mikó, que va acabar refugiant-se a l'ambaixada espanyola de Malabo, va ser el primer incident seriós del govern socialista de Felipe Gonález amb Guinea el 1983. Paral.lelament, tot i l'ajut espanyol anual de dos mil milions, el país s'ha anat col.locant cada vegada més sota la influència francesa, fins que el 1985 es va adherir a la zona del *franc africà*.

Al cap de 25 anys d'independència i després dels 14 que Obiang és al poder, Guinea continua sense tenir un règim democràtic, ni ha celebrat mai unes eleccions lliures, tot i les constants promeses de l'actual president.

Les últimes notícies que arriben de Malabo, la capital guineana, són de confusió entre la població quan falta un mes per a la celebració de les anunciades eleccions legislatives al país. La data inicial dels comicis era el 12 de setembre, però van ser posposats pel boicot de l'oposició davant la falta de garanties democràtiques.

Un Estat que desconfia de Madrid

■ Algunes veus van acusar l'antic advocat i dirigent socialista Antonio García Trevijano d'haver inspirat Francisco Macías que havia de malfiar-se de tot el que vingués d'Espanya, arran de l'intent de cop d'Estat de 1969. El cert és que, des d'aleshores, la cúpula guineana sempre ha desconfiat dels espanyols.

Els militars formats a les acadèmies de la Península i els universitaris han estat sempre vigilats, impedits de tornar i desposseïts de la nacionalitat pel règim de Macías, que durant el seu mandat va advertir sobre l'existència de maniobres espanyoles per derrocar-lo.

Després de caure Macías, el que en un principi semblava que havia de ser una millora del clima de les relacions entre els dos països, es va invertir ràpidament. Obiang no va obtenir l'ajuda militar espanyola que demanava i després va marginar els components d'un programa de cooperació per a la formació de cossos especials de seguretat perquè en desconfiava.

Un altre fet que podia haver obert una nova etapa en les relacions amb Espanya i que no va reixir va ser l'arribada dels socialistes al govern, a causa de l'acolliment del sergent Mikó a l'ambaixada. Tres anys després, Obiang va superar un altre cop d'Estat, promogut per un antic agregat militar de l'ambaixada guineana a Madrid.

Durant el 1992 i el 1993, diversos empresaris espanyols van ser detinguts i acusats de promoure la insurrecció armada. Els incidents més recents d'agost passat, a l'illa d'Annobon, van ser atribuïts igualment a Espanya. Mentrestant, el règim d'Obiang Nguema acusa el govern espanyol d'impulsar l'acció de l'oposició política i de pressions externes per forçar la celebració d'eleccions lliures.

Arxiu Municipal de Girona. Avui. 13/10/1993. Pàgina 12